

Д.М. ГРОДЗИНСЬКИЙ

ІДЕОЛОГІЯ МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ

Рецензія на монографію

М.А Хвесика, І.К. Бистрякова, Л.В. Левковської, В.В. Пилипів
«Сталий розвиток: світоглядна ідеологія майбутнього»

К., 2012. – 465 с.

У бурхливому сьогоднішньому для України, як ніколи раніше, виникає потреба визначення фундаментальних основ власного світогляду як передумови існування та поступового розвитку. Безумовно, на цьому шляху значна роль відводиться державотворенню як процесу зміцнення національної цілісності та формування цільових орієнтирів руху в історичному просторі. Втім відомо, що основу вибору моделі розвитку держави становить певна ідеологія, яка базується на особливому баченні народом своїх перспектив та можливостей розвитку, а також напрямів реалізації власних ціннісних поглядів завдяки раціональному використанню наявного національного потенціалу.

На сучасному етапі така загальнонаціональна ідеологія може бути сформована на основі концепції сталого розвитку, яка визначає світоглядне бачення людини і суспільства у смисловому вимірі відносин стосовно використання наявних природних, екологічних та інших ресурсів. Проте, ведучи мову про сталий розвиток, маємо на увазі не стільки задану ззовні штучну інституціональну конструкцію, скільки матрицю внутрішніх соціально-екологічних відносин, що враховує сукупність обмежень задля гармонійного співіснування цілісної системи «середовище – людина –

суспільство». Базовим у цій системі постає питання трансформації сучасної людини і людських взаємин у напрямі досягнення цілей сталого господарювання як форми національної самоорганізації. У цьому випадку, обґрунтовуючи національну парадигму господарювання, ключовим суб'єктом необхідно визначати саме людину «територіальну», мотивовану культурною матрицею суспільства.

Рецензована монографія заслуговує на увагу науковців, керівників та працівників органів державної й регіональної влади, оскільки в ній здійснено спробу глибокого переосмислення передумов формування національної ідеї та національного розвитку з урахуванням духовно-культурологічного підтексту. Про системність дослідження свідчить структура монографії, що складається з трьох частин, у яких послідовно розкривається розуміння національної парадигми сталого розвитку. Беручи за основу філософію сталого розвитку, автори обґрунтовують його теоретичні аспекти та конкретизують їх у національному концепті сталого розвитку економіки.

У першому розділі монографії на духовно-культурологічному підґрунті сталого розвитку, у рамках якого сформульовано христологічний погляд і духовну концепцію сталого розвитку, автори розкривають концепт гармонізації людини з природою та визначають примат національної парадигми господарювання. Спираючись на сучасні філософсько-соціологічні концепції, вони акцентують увагу на важливості ірраціональної складової в поведінці людини в процесі вирішення проблем сталого розвитку. При цьому його орієнтири пропонується визначати в контексті духовних і похідних від них культурологічних та соціально-економічних цілей, що базуються на християнських цінностях і вирізняються своїм оптимістичним настроєм та еволюційно відкритим баченням розвитку людини. У монографії запропоновано концепт національної ідеї сталого розвитку, яка формує методологічні засади об'єднаного базису консолідації різних національностей у єдину гармонізовану соціальну спільноту — український народ. Цей концепт справедливо покладено в основу запропонованої метапросторової моделі функціонування національного господарства.

Дослідження теорії сталого розвитку, представлене в другому розділі книги, розкриває його системні ознаки, просторові аспекти і механізми управління. Відзначено

нерозривність соціального, економічного й екологічного просторів, що досягається завдяки збереженню єдиних культурних традицій. Важливою частиною монографії є обґрунтування проєктивно-діяльнісних ознак моделі сталого розвитку з позицій розкриття дискретно-цілісних властивостей простору життєдіяльності людини, які орієнтують на переміщення уваги із зовнішньої сторони господарських явищ на внутрішню. На всіх рівнях у моделі сталого розвитку автори закладають ідею підтримання єдності, цілісності й гармонізації у взаємодії множини штучних і природних об'єктів складних соціо-еколого-економічних систем. Розвиваючи метапросторову дослідницьку парадигму сталого розвитку, вони звертають особливу увагу на пошук форм і методів гармонізації інтересів суб'єктів господарювання, переводячи проблему сталого розвитку з площини технологічних і матеріальних чинників розвитку в площину превалювання факторів суб'єктного характеру. Такий підхід у цілому відповідає європейській орієнтації.

Аналіз концепту сталого розвитку з економічних позицій, представлений у третьому розділі, охоплює три ключові напрями сучасної економіки — капіталізацію, корпоратизацію та інституціоналізацію. Механізми капіталізації природних ресурсів розкрито в монографії з огляду на необхідність їх залучення в процеси відтворення сталого розвитку територій України. Автори наголошують на доцільності використання ресурсної бази будь-якої території для задоволення інтересів місцевої спільноти. Схему відтворення природних ресурсів у цьому дослідженні пов'язано з корпоратизацією сталого розвитку. Зокрема, йдеться про поступову кластеризацію господарського простору, еволюцію територіальних виробничих комплексів у напрямі створення кластер-корпорацій у центрах ділової активності з підключенням суспільних ресурсів. Насамкінець у роботі обґрунтовано напрями формування адекватного інституційного середовища для капіталізації природних ресурсів і

корпоратизації сталого розвитку, ключовими серед яких є модернізація розвитку фінансової інфраструктури, специфікація прав власності на природні ресурси та їхні активи.

Загалом монографія являє собою ґрунтовне дослідження, яке істотно відрізняється від значної кількості відомих на сьогодні праць, присвячених проблемам сталого розвитку. Унікальність цієї роботи забезпечується, з одного боку, широтою охоплення питань, глибиною проникнення в їхню сут-

ність, а з другого — системністю викладу матеріалу та міждисциплінарністю дослідження.

Зазначена монографія, безумовно, заслуговує на позитивну оцінку, оскільки її авторам на основі глибокого переосмислення духовно-культурологічних та соціально-економічних проблем розвитку українського суспільства на сучасному етапі вдалося визначити ключові ціннісні параметри, на яких повинні базуватися пріоритети сталого розвитку держави.